

הרב עוזי קלכהיים זצ"ל

מעלת פירות שביעית

מתוך "שירת האומה לארצה"

מה בין פירות מעשר לפירות שביעית?

מעשר שני ונטע רבעי פרי ההילולים, שהוא קודש לה', נועדו להביא את האדם להכרה ברורה ואיתנה **במקום המקודש** להתקשר אל הקודש בחוויית המפגש עם עובדי ה' וההמון החוגג בקול רינה, ולספוג בנפש רשמי קודש לכל ימות השנה. בשעת המפגש נהפך הישראלי להיות ככהן העובד **בבית ה'.**

קדושה יתרה יש בפירות שביעית, בשנה זו יש התעלות **בכל הארץ** וליושבים עליה – עד שלפירות הארץ יש מעמד מיוחד בסדרי הקדושה.

לא הברכה הרגעית מביאה להתעוררות והכרה בה', ולא העלאתם לירושלים במקום קדוש, אלא **בכל מושבות ישראל נאכלים הפירות בקדושה.** בכל קצווי הארץ ישנה אפשרות להתעלות אל הקודש, והארץ כולה נהפכת לחצרות ה'.

כדי להמחיש את הדבר נעמוד על ההבדלים ההלכתיים בין פירות שביעית לפירות מעשר שני:

א. נאמר בתוספתא:¹ "חומר בשביעית ממעשר שני, ששביעית היא ודמיה אסורים, ומעשר שני או הוא או דמיו אסורין". כלומר בפירות מעשר שני ישנה אפשרות לחילול הפרי כיוון שהאדם נמצא רחוק מירושלים, לכן התמורה נתפסת בקדושת מעשר שני, ומעלים את הכסף לירושלים ושם אפשר לקנות פירות ולאכלם בקדושה. לא כן בשביעית, אין אפשרות להפקיע את קדושת הפרי, לא רק בדרך חילול – אלא אף בדרך מקח – נתפסת הקדושה בדמי המקח, אבל הפירות נשארים בקדושתם, ללמדנו שבכל מקום שיהיו, קדושתן עליהן.

1. שביעית פ"ז ה"ג.

ב. "פירות שביעית עשה בה המופקר כשמור ופסולת אוכלין – כאוכלין, ואוכלי אדם כאוכלי בהמה, וקליפי אגוזים וקליפי רימונים כיוצא בהן, מה שאין כן למעשר שני"², כלומר, פירות הפקר אינם חייבים במעשר שני, ואילו פירות הפקר בשביעית נשארה עליהם הקדושה. ועוד יתרים פירות שביעית שלא רק הפירות עצמם, אלא גם הקליפות, שהן הטפל לפרי – הראויים למאכל,³ הרי שגם בהן נתפסת קדושת שביעית, גם טפלים מתעלים בשנה השביעית לדרגת קודש.

ג. בצורת השימוש של פירות שביעית נקבע הכלל "הנאתו וביעורו שווה", כלומר, אסור להוריד את הפרי ממעלתו הראשונית, להופכו לכלי שרת – שרק לאחר מכן תופק ממנו הנאתו. ההנאה צריכה להיות בצורה ישירה ומושלמת מעצם היצירה ללא הפחתה והורדה מערכו היסודי של הפרי. וכך פוסק הרמב"ם:⁴ "לא ישנה פירות שביעית מברייתן, כדרך שאינו משנה בתרומה ומעשר שני. דבר שדרכו לאכול חי לא יאכל אותו מבושל, דבר שדרכו להיאכל מבושל אין אוכלין אותו חי".

לסיכום:

פירושה של "קדושה" – נגיעה ישירה למקור ההוויה. היצירה באה במגע ישיר עם היוצר, ובכך היא משלימה את ייעודה ושומרת על עצמה ומעלתה. לא כן בפירות חולין רגילים, מופיעה הקדושה על ידי הברכה. ההכרה בכוח האלוקי של הבריאה, מופקעים הפירות מרשות גבוה ונמסרים לרשות האדם, לכל צרכיו, שהם עשויים על ידי תחלופה ושינוי.

בפירות מעשר ונטע רבעי מתעלה האדם באכילתם במקום המקודש – [לצורך] דבקות בה' ככהן העובד עבודתו. הפירות עצמם יכולים לשמש ככלי שרת לרעיון זה, ולכן מותר להפקיע קדושתם בפדיון, ולהכניס אחרים תמורתם. לא כן פירות שביעית – אין להם פדיון בשום צורה שהיא, ללמדנו את הקדושה השלמה והכללית המופיעה בהם. ועל כן האדם האוכל אותם בכל מקום שהם, מתעלה עמם אל הקודש. זוהי גדולתה של שנת השבתון, שבת לה', שבה מתגלית הקדושה בפירות בצורה השלמה והמקיפה ביותר, כך שאין אפשרות להמיר את הפירות או להורידם ממעלתם היצירתית.

2. תוספתא שביעית פ"ז ה"ב.

3. (הערת עורך) אפילו הראויים רק למאכל בהמה, ואפילו קליפות אגוזים ורימונים שאינם ראויים למאכל, אך ראויים לשימוש לצביעה. ראו רמב"ם, הלכות שמיטה ויובל, פ"ז הי"ד-הט"ו.

4. הלכות שמיטה ויובל, פ"ה ה"ג.

מצוות התלויות בארץ מגלות את קדושת הארץ ("מי מרום", מעייני הישועה פרק מז, הרב יעקב משה חרל"פ)

כשם שקדושת ישראל היא קדושה עצמית ופנימית, ואינה תלויה בשום סיבה וטעם, ודוקא מפני זה עצמו נתן להם הקב"ה את התורה ומצות, "חפץ הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצות" (סוף מסכת מכות). כך גם קדושת ארץ ישראל, שהיא קדושה עצמית ופנימית, ומפני זה ישנן מצות מיוחדות שתלויות רק בה. לא שקדושת ארץ ישראל תלויה במצותיה, אלא אדרבה מתוך קדושתה נצטוו עליה במצות אלו, ועל ידי קיום המצות התלויות בארץ מגלים את קדושתה העצמית של הארץ.

ולפיכך מוטלת עלינו החובה לאחד את כל הכוחות הלוקחים חלק בפעולות הישוב בארץ הקדש והחפצים בהפעלתה, לשם כוננות הכרת צביון קדושתה ולקומם בה עטרת תפארת תורתנו הקדושה, ולקיים בה את ההלכות החביבות, הלכות התלויות בארץ.

למען דעת כי לא ככל הארצות ארצנו הקדושה, הנקראת בשם ארץ הקדש, ושלפיכך היא מסויגת ומעוטרת במצות מיוחדות נעימות, מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים, וכל הפועל בה מקים ד',

שכן: "העבודה בקרקע גופה מצוה, משום ישוב א"י ולהוציא פירותיה הקדושים, ועל זה ציותה התורה, ואספת דגנך, ובוטעו זורה גורן השעורים הלילה, משום מצוה, ואף שאר אומניות בארץ ישראל שיש בהם משום ישוב העולם, הכל בכלל מצוה". (לשון החת"ס בחי' לפרק לולב

הגזול ל"א)

וראוי שכל אלה החשים לכבוד ד' ותורתו בארץ קדושתו, יקבצו יחד לעבוד שכם אחד לעטר את ישראל בשמו הנאה לו. "שמע ישראל, היום הזה נהיית לעם", האספו בני יעקב ושמעו אל ישראל אביכם, וייטב לנו באחרית הימים אשר החל ד' לזכות אותנו בהם.